

Однією з провідних проблем, обговорених під час пленарних засідань, було визначення хронологічних меж та умов виникнення найдавніших східнослов'янських міст — «градів», їхнього місця і значення на зламі двох історичних епох — руйнації старих родоплемінних інституцій та формування єдиних державних механізмів епохи Київської Русі. Ці проблеми у своїх доповідях відобразили П. Толочко, О. Моця, А. Кірпи́чников, М. Котляр, В. Петрашенко, Б. Звіздецький, В. Ричка, В. Седов, Г. Штихов, Є. Шинаков та деякі інші.

Значна частина доповідей стосувалася проблем походження, датування, визначення етнокультурних чинників окремих археологічних пам'яток та елементів матеріальної культури укріплених градів кінця I — початку II тис. н. е. (Л. Іванченко, С. Климовський, В. Козюба, В. Коваленко, Ю. Ситий, О. Колибенко, О. Комар, О. Сухобоков, Р. Лівих, В. Майко, О. Майоров, І. Мовчан, А. Козловський, М. Ієвлев, О. Приходнюк, О. Тпрабукін, А. Томашевський, М. Філіпчук).

Деякі доповіді присвячувалися загальним проблемам ремісничої діяльності у найдавніших східнослов'янських містах. Зокрема, Н. Єніосова, Р. Мітоян і Т. Сарачева проаналізували срібні вироби з південно-руських земель IX—XI ст., а С. Павленко — обробку пірофілітового сланцю на городищах Овруцького кряжа. О. Журавльов на підставі остеологічних матеріалів із розкопок останніх років зробив спробу визначити роль тваринництва та мисливства в господарстві стародавніх древлян VIII—XIII ст.

Учасники і гості конференції оглянули виставку-експозицію, розгорнуту у краєзнавчому музеї м. Коростеня. На ній були представлені численні артефакти VI—XVII ст., здобуті під час археологічних розкопок городищ літописного Іскоростеня експедицією АІ НАНУ у 2001—2004 рр. Крім

Підготовка демонстраційного розкопу на городищі № 3 літописного Іскоростеня

того, були оглянуті пам'ятки стародавнього міста: курганні некрополі і посад Іскоростеня, де демонструвалися досліджені у 2004 р. об'єкти.

Учасники конференції здійснили автобусну екскурсію до с. Немирівки, де до цього часу зберегаються залишки кургану «Ігорева могила», а також побували у м. Овруч (літописний Вручій).

Конференція одностайно прийняла резолюцію, що підтримала ідею створення у м. Коростені історико-археологічного заповідника «Стародавній Іскоростень», проведенні подальших археологічних досліджень, а також звернення до Кабінету Міністрів і Верховної Ради України щодо відзначення на загальнодержавному рівні у 2005 р. 1060-річчя першої літописної згадки про місто і 1300-річчя з моменту його виникнення.

До початку роботи конференції було видруковано збірку наукових праць її учасників «Стародавній Іскоростень і слов'янські гради VIII—X ст.» загальним обсягом 37 друкованих аркушів.

Одержано 29.12.2004

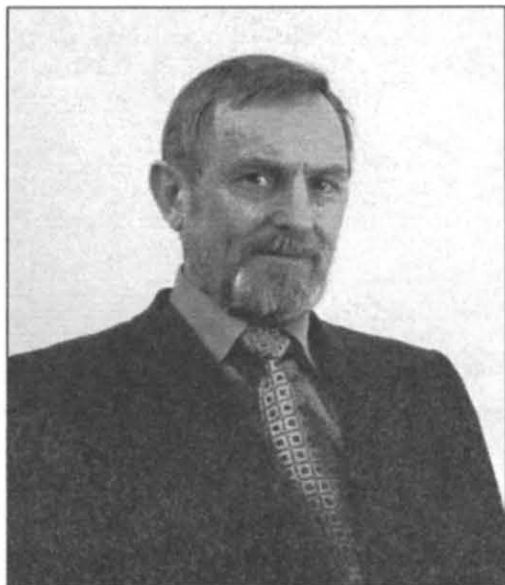
Б.А. ЗВІЗДЕЦЬКИЙ

ПАМ'ЯТІ ОЛЕГА МИХАЙЛОВИЧА ПРИХОДНЮКА

На 64-му році пішов з життя Олег Михайлович Приходнюк — видатний вчений доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту археології НАН України, Лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки.

Олег Михайлович Приходнюк народився 19 травня 1941 р. у м. Хмельницькому. Вищу освіту здобував на історичному факультеті Черні-

вецького державного університету і вже тоді брав активну участь у роботі археологічних експедицій. По завершенню навчання у 1964 р., працював у Хмельницькому краєзнавчому музеї, у Кам'янець-Подільському педагогічному інституті та проходив строкову службу в армії. У 1967 р. О.М. Приходнюк вступив до аспірантури Інституту археології НАН України, після успішного

закінчення якої залишився в Інституті, де працював до кінця свого життя. Свого часу він був наймолодшим студентом на курсі, наймолодшим кандидатом наук, згодом наймолодшим доктором наук в Інституті археології.

У 1971 р. Олег Михайлович Приходнюк захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата історичних наук на тему «Слов'яни VI—VII ст. на Поділлі», а у 1986 р. став доктором історичних наук, захистивши дисертацію на тему «Славянское население Юго-Восточной Европы V—VII вв. (пеньковская культура)».

Основні наукові інтереси Олега Михайловича були зосереджені на вивченні ранньосередньовічної історії слов'ян та їх взаємовідносин з тюркомовним населенням Європейського степу. О.М. Приходнюк опублікував близько 200 наукових праць, виданих як в Україні, так і в багатьох країнах Європи. Серед них 6 індивідуальних та 5 колективних монографій.

Олег Михайлович керував археологічними експедиціями з досліджень празьких старожитностей V—VII ст. у Середньому Подністров'ї, пеньківських пам'яток V—VII ст. у Середньому Подніпров'ї, у Південному Побужжі, в поріччі Сіверського Дінця. Протягом десятиліття керував експедицією, що досліджувала Пастирське городище — видатну пам'ятку слов'ян доби раннього середньовіччя.

Вчений постійно розширював коло своїх наукових інтересів. Перші його дослідження стосувалися слов'янських старожитностей Поділля, наступні охоплювали територію Середнього Подністров'я, далі він сконцентрував увагу на пам'ятках Середнього Подніпров'я, наступне мас-

штабне дослідження було присвячене пеньківській культурі. Таким чином, охопивши майже весь ранньосередньовічний світ східного слов'янства, О.М. Приходнюк зайнявся вивченням археологічних пам'яток степового населення України, а відтак його взаємозв'язків зі слов'янами.

Кожен з цих етапів його наукової діяльності завершився виданням чергової монографії: Слов'яни на Поділлі (VI—VII ст. н.е.). — К., 1975; Археологічні пам'ятки Середнього Придніпров'я VI—IX ст. н.е. — К., 1980; Славянские поселения I тыс. н.э. у с. Сокол на Среднем Днестре. — К., 1984 (співавтор Вакуленко Л.В.); Пеньковская культура. — Воронеж, 1998; Гуни та протоболгари в Європі. — К., 1999; Степове населення України та східні слов'яни (друга половина I тис. н.е.). — Київ—Чернівці, 2001. Монографія, присвячена Пастирському городищу, була закінчена в останні дні життя.

Усі наукові праці вченого відзначаються фундаментальністю. Вони містять не лише публікацію ретельно опрацьованих археологічних матеріалів та результати прискіпливого вивчення історичних джерел, але і ґрунтовне осмислення відкритих ним археологічних явищ та їх інтерпретацію в контексті європейської історії. Відтак абсолютно нові, часто несподівані, проте блискуче обґрунтовані висновки приймалися науковою громадськістю і знаходили своїх послідовників. Безперечним був його авторитет серед колег-археологів, а ім'я — добре знаним і шанованим у наукових колах Європи. Поза сумнівом, книги, написані О.М. Приходнюком, становлять золотий фонд археологічної науки, як нашого часу, так і майбутнього.

Олег Михайлович був по-лицарськи відданим археології. Людина великої працелюбності, він вимагав такого ж відповідального ставлення до науки і від колег, проте завдяки природній доброті все ж таки часто був поблажливим, рецензуючи наукові роботи. Сам талановитий вчений, Олег Михайлович по-справжньому радів, коли траплялися цікаві, позначені новими ідеями, роботи молодих колег і всіляко їх підтримував.

Він був професором Національного університету «Києво-Могилянська Академія», керівником дисертаційних робіт аспірантів, членом Спеціалізованих рад по захисту дисертацій при Інституті археології та Інституті сходознавства ім. А. Кримського НАН України, багато разів виступав опонентом при захисті докторських і кандидатських праць.

Світла пам'ять про Олега Михайловича Приходнюка назавжди залишиться у серцях його колег, учнів, друзів.